

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői iroda:

Budapest, IV. hímző-utca 1. sz.

hová a lap szemléi részét illető minden közlendő küldendő. — A küldemények csak bérmentesen fogadhatók el.

Kéziratok csak rendkívüli esetben küldetnek vissza.

Kiadó-hivatal:

Budapest, IV. hímző-utca 1. sz.

hová az előzetési pénzek küldendők.

Table with 2 columns: 'Arany', 'Tartva'. Lists various gold prices and exchange rates.

Előzetési díj: Vidékre postán vagy helyben házhoz... Egy évre... Félévre... Negyedévre... Egy óra...

Lapunk pontos szétküldetése végett... Előzetési díj: 9 házasos példosor egy...

„EGYETÉRTÉS” 1877-ik évi folyamára.

Table showing subscription rates for different periods: Egész évre, Fél évre, Negyed évre, Egy óra.

Az előzetési pénz el és postai utalványok Budapestre az „Egyetértés” kiadóhivatalába...

A „Egyetértés” kiadó-hivatala.

Az elutasítás.

Most már a féléves tőrök lap is megerősíti a konferencián kitört feszültség komoly voltát. S a hang, melyben ezt a „Vakit” tudatja...

E minisztertanács a nagyhatalmak képviselőinek megállapodásait egyszerűen ad acta teszi és hivatkozik velök szemben a világtörvényre...

És a conferentia, melynek senki nem jósolt szerencsét, valóra jutott. A diplomácia ide s tova kapkod s a szó szoros értelmében nem tudja mitévő legyen.

A conferentia megbízottjai előtt ezek következtében két út áll: vagy ráállni némi gyenge módosításokkal a tőröök által benyújtott és egy expositóban megvilágított ellenjavaslatokra...

Mert hát ennél tovább, vagyis a kazajgerjesztő komikum Európára szóló jelenlétet nem lehet, nem szabad mentie elutasításuknak. Már pedig a diplomáciai összeköttetés megszakitása csak akkor bír komoly jelentőséggel mind arra, kit illet, mind azokra, kikről jó, ha erősebb rendszabályok is követhetik.

Szende honvédelmi miniszter, ki tárczájához tartozó ügyek elintézése végett három napig Bécsben időzött, tegnap onnan visszatért. Szél Kálmán pénzügyminiszter, ki Rátótól volt, tegnap este óta szintén a fővárosban van.

A lösszerzés ügye, mint a „B. Corr.” írja, nagyban foglalkoztatja a honvéd és közös miniszteriumot. Az új megtervezés következtében a honvédelmi miniszternek is kell intézkedéseket tennie, hogy a sorozási és összerási kerületeket összehangzásba hozza az új megtervezéssel.

Nem is fordult meg ez ötlet a diplomaták agyában sem. Az elutasítás, a menyinyben fenforog, csakis nevétség alakjában kísért; de a mi korán sem hat elriasztóka a tőröökre, sőt inkább nagyon is fokozza erélyüket.

Az ifjuság útja Konstantinápolyba. Pragerhof, jan. 5. (Eredeti tudósítás.)

Azt hisszük, a féléves tőrök lap által eléggé megértették a nagyhatalmak megbízottai, hogy Törökország nem fél, nem ám egy cseppet sem. Elutasításuk tehát még az erkölcsi pressió legközönségesebb erejével sem hat a portára.

Nem veszik észre, midőn vad döllyfel szól az éjszaki barbarizmus fel világra képeben: „A keleti kérdés most már nem szorítódik a Balkán félszigetre, hanem kiterjed az indiai birodalomra és Közép-Ázsiára is”.

A conferentia megállapodásának lényeges része, mint az „Ellenőr” a „legjobb értesítés” alapján írhatja, a következőkben foglalható össze: 1. Az occupatio eszmeje egészen elcsúsz, még a belga rendőrség alakjában is.

2. A tőrök lakosság lefegyverzése elcsúsz, E helyett a keresztény lakosság is részt vesz a fegyverelés szabadságában. 3. Az állandó európai felügyelő bizottság elcsúsz, E helyett az Andrássy Gyula gróf 1875. decz. 30-iki reformjegyzékében javasolt s a porta által akkor el is fogadott consularis bizottság eszmeje ajánlatot.

4. A keresztény kormányok kinevezésének európai signálása elcsúsz, s ezek a porta által teljes hatalmúlag a tőrök alkotmány értelmében nevezetnek ki. 5. Montenegró nem kap kikötőt, szárazföldi kikötőit pedig őrök eszkeletét. S a mi Szerbiát illeti, a Kis-Zwornik birtokjoga egy választott bíróság ítéletétől függene.

Ma azt írják a lapok, hogy Czegléd város köldöttsége, mely Kossuth Lajosnak megviszi a képviselői mandátumot, hétfőn indul a budai déli vaspályán Turinba. E hírrel szemben meg kell jegyeznünk, hogy a köldöttség elindulásának ideje iránt ez óráig, midőn e sorokat írjuk, még semmi határozott megállapodás nem történt.

Báró Wenckheim Béla, ki hetek óta ma először hagyta el szobáját s kinek karja még mindig kötésben van, ma délután kihallgatáson volt a királynál.

Holnap, vasárnap minisztertanács fog tartani a függőben lévő tárgyak megbeszélése végett. A „B. Corr.” nagy fontosságúnak véli jelölheti e holnapi miniszteri tanácskozást — a kiegyezkedési kérdést illetőleg.

Tisza miniszterének ma rövid magánkihallgatáson volt a királynál. — A fővárosban jelenlévő összes miniszterek hivatalosak voltak ma az udvari ebédré.

A mint Bécsből tudósítanak — írja a „Pol. Corr.” — a vámkonferencián az instrukciók megállapítására kikötött albizottsága mind addig felajánlta működését, a mit annak osztrák tagjai saját miniszteriumok által utolaj megkapják az illető utasításokat. Ennek következtében a nemzet-oroszlaggi tárgyaláshoz szükséges instrukciók meg nem állapíthatóknak jelenleg; a mint azonban a két kormány közt létező differenciák elváltottak, a vámkonferentia azonnal befejezندی munkálatait.

Az ifjuság útja Konstantinápolyba. Pragerhof, jan. 5. (Eredeti tudósítás.)

lünkbe a „befejelent”, melylyel már nyáig vagyunk. Bizon nem valami kellemes variatio. Még egyre hallani hiszzük Rácz Pali hegedűjét, egyre zng a „tőrök”. „Kossuth” „Rákóczy” induló dallamos zenéje, a bennünket az állomásra kísérő fiatalok mindegyikéül „Eljen Törökország”, „Eljen Kossuth Lajos.” Pedig ez mind csak illusio, már 12 órája, hogy az elmondott „Hazádnak rendületlenül”, elnyelték a budai hegyek.

Azután kezdődött a diadal ut első fele. A falvakban, melyeken a vonat áthaladott, talpon állott a lakosság, fehér kendőjét lobogtatva mondták: „Isten hozza”, „Isten hozza”, „Isten hozza”, hogy az elmondott „Hazádnak rendületlenül”, elnyelték a budai hegyek.

Már már pihenésre gondoltunk, mert hisz a Mura-köze értünk, hol tisztán horvátok laknak, midőn Kraljevecznél ismét egy hatalmas „Eljen” dördült meg. A compé ablakán kitekintve, igen szép közönség állt előttünk, gazdagon képviselve szép nem is. A Letenye vidékiek voltak, kik messze vidékről áradtak ide, hogy szerencsét kívánjanak a hosszú utra. Dömötör Lajos letenyei orvos advozzta a köldöttséget, s egy átiratban nyújtotta át a jókívánásokat, melyet a vidék legelőkelőbb lakosai írtak alá.

E rokonszervek nyilatkozata, ugyan bizonyítéka annak, hogy misszionnak a nemzet rokonszerve kísér. Legyenek meggyőződve, hogy mi ép így fogtuk fel köldöttségünk magasztosságát, s tudtuk, hogy nem egyedül a magunk, de a nemzet nevében adjuk át szerencse kívánatainkat a testvér-nemzetnek, melyhez a hála érzenet, az érdekek közönségével a vér szénegye is fűz.

Elmondjuk a nehéz napot élő nemzetnek, hogy szívünknek minden dobbanása győzelmeket óhajtja, s ha kell, rokonszervünkön kívül karjainkat is felajánljuk, hogy az éjszaki barbarizmus ellen megvédhessük Európa kulturáját. És hisszük, hogy a mit két száz éven át tőrök barátaink meg nem értettek, megértik azt most, midőn Európa önmagáról felelek meg. Köszönjük önének azt, hogy misszionnak fontosságát értékesebbé tették, s nem egyedül a köldöttség, de a magyar ifjuság nevében kell ezt megköszönnöm. Éljenek Letenye vidék lelkes polgárai!

„Eljen az ifjuság”, feleltek a nők s férfiak egyformán, a már tova rohanó vonat felé.

Még Csáktornyaán kerestek fel köldöttségre, azután a vonat vitt magával az idegen ország felé. A határnál egy hatalmas „Eljen Magyarország!” váltunk el a szép hazától.

S most jó egészséggel, jó kedvvel vascorátunk Pragerhof roz konyhájából, s az izetlen éltel egy német énekes csapat akarja zamatosabbá tenni, egy-egy magyar népdallal. No persze, hisz ezek is magyarok, s a „királyi utca” megkímélésével, most az utazókön akarják bosszújukat kitölteni.

Pár óra múlva utba leszünk Triest felé, honét részletes tudósításaimat folytatom.

Lukács Gyula.

Budapest, január 5.

Banzec felé van fordítva Európa szeme s feszült figyelemmel lesi az onnan érkező hírt. Egész nemzetek érzik, hogy jövőjük felett határozni iltt ott össze a conferentia. Még egy rövid nap, meglehet, már csak egy-két óra s e conferentia, — mint hajdan Brennus kardját, — bele fogja dobni végszavát a világesemények serpenyőjébe. Jó lesz tehát e komoly perczet a helyzet tárgyilag megvizsgálására fordítani.

Felfűnik minden elfogulatlan ember előtt Albion magatartása a keleti kérdésben. Évek hosszú során át a legközelebb időig Angolország saját érdekeit Törökországával identificalta, s az ottman birodalom integritását írta zászlójár. Hatalmas vetőjét hangzotta a berlini memorandummal szemben, s e vetőjét derékasan támogatta is a Besika öbölnök hadihajóival történt rögtöni megépítésére által, s végre hogy Ignatieff ellensúlyozza, logunnepelebb diplomatáját, Salisbury marquist szemelte ki képviselőjéül a conferencián.

S íme, mintegy megtagadva multját, épen ezen Anglia képviselője az, ki csak-ugy meg Ignatieff, sőt némelyek állítása szerint még jobban mint ez, sürgeti az ottman birodalom integritásának, souverainitásának megemissióitását. E tény — föltéve, hogy ez egyáltalában magyarítható — csak az angol diplomácia meghasonlásában s fejezettségében találhatn magyarázatát. Ma-

rius idejéből Róma képét végjük ez esetben megújulva látni.

Salisbury nem javított, hanem igenis rontott a helyzeten, közvetítő szerepét ugyancsak rosszul játszotta, maga magát jó adagban nevétségessé tette, a keleti kérdést pedig a kibombolhatatlanságig összebonyolította!

Angolország turecsóphil politikája — politikai exigentia. És pedig nem azért mivel az ozmánlik rászorulóknak Anglia gyám-ságára, hanem mivel ezáltal az orosz vakmerő keleti insinuatiónak a priori eleje vétetnek.

De ha Angolország e köpenyforgatása — minden józan ember feltéveze ellenére — valótlana is, Törökországnak nincs mitől megijedni, ha összeütőközésre kerülne is a dolog Oroszországgal.

Nem is tekintve az ázsiai mohamedanizmus retentő voltát, — melynek súlyát érezni a történelem lapjainak tanúsága szerint az oroszoknak már bő alkalmuk volt — a mai Törökországnak, mint én számos éven át, személyesen meggyőződttem, eszbe sem jut betegnek — és pedig úgy betegnek lenni, mint ezt az ignoránsok hiszik és vallják.

Régente könnyebb volt Oroszországnak egy-egy tartományt elespini az ozmánlikól, mert az elpuhult szultánok a birodalom gondjait a harem képármáján aludták ki s nem egy nagyvezír — különben acephalus — szerencsés intrigáinak közösége magas rangját. Ma ez másként van: Abdul Hamid melegen érdekli országja jólétét iránt s a napikérdésekbe ép úgy be van avatva, mint bárki más. A fényes portán Midhat pasa elnököl, azon epochális nagy férfiak ritka példányai, kik koruk szellemét felfogván, vas következettséggel iparkodnak nemzetük, hazájuk részére egy jobb jövőt teremteni. A tőrök alkotmány az ő műve, mely sokkal nagyobb áldást hoz Törökországra, mint a böles reformátorok összes reformtervei!

Látni kell továbbá azt az iszonyú el-szántságot, melylyel a tőrök katona küzd: vallása, hazája és becsületéért. És meg kell még említeni a felette nagy stratégiai clónyt, melyet a balkáni nagyszerű várak s egyéb védművek a tőröök részére biztosítanak s ezt hozzáadva a feneketlen nehézségekhez, melyeket épen e Balkánok jüratlan sorozasi az orosz sereg élemezése elébe gördítenének azon esetre, ha a legközelebbi órák valóban az „alea jacta sunt” híreit hoznák, nyugodtan feltehetnénk e tőrök élet-halál harcát illetőleg: „vederemo”!...

Dr. Deutsch Salam on, a konstantinápolyi Szanser-tele körház v. orvos.

Orosz jegyzék a tőrök kormányhoz.

Ignatieff tábornok december 30-án egy jegyzékét intézett Midhat passához, melyben utóbbi meg akarja győzni a felől, hogy a conferentia határozati Törökország által elfogadhatók. Figyelemre méltó, hogy a jegyzékben Ignatieff a conferentia mellözével, bizalmas uton, — mondhatók alattomban — nyújtotta át Midhatnak, miáltal valószínűleg azt akarta elérni, hogy Oroszország és Törökország közt a conferentia háta mögött közvetlen alkudozás jöjjön létre, mi Oroszországra néve sokkal kényelmesebb s alkalmasabb mód lenne ezéjai előérésére. Ignatieff e szándékát azonban Midhat pasa erélyessége megghusította, mert a porta a hatalmak által az említett s alább következő jegyzékből köleöszött föltételeit a tegnapelőtti conferentian határozottnak elvetette.

Ignatieff jegyzéke így hangzik: Az ottman feljaltalmazottakkal a conferentia első ülésében közölt javaslatok valamennyi garantöröz hatalom nevében készült s leszállíthatlan minimumát képezik követeléseiknek. Ha e javaslatok elvettettek, amit Törökország minden elensége, legkivált azok kívánnak, kik új kérdéseket (örmény, görög, perza sat.) akarnak támasztani, úgy el van határozva, hogy a hatalmak a conferentiat áthelyezik málhová s ott fogják folytatni az ottman birodalom ellen alkalmazandó intézkedések fölötti tárgyalásokat. — Akkor ök nem fognak többé tartózkodni az időközben támadható új honydalmak megfontolásától s így az idegen beavatkozás kore csak tágulni fogna. Ha a szultán józokom nagyobb területet nyert, lemondott volna Montenegró fejedelme részére néhány kerületöt, úgy ez így eszkelebb költéssel intéztetett volna el. Ha később a két fölkelőtarománynak költégtől engedmények öszintén adtak volna, elkerültük volna a bolgár kérdés fölebredését. Ha a porta ma nem fogadja el a hatalmak programját, nemokára kénytelen lesz Görögországnak országrészeket engedni át, foglalkozni az örményi tartományokkal, s töméntelen új, még nem emelt panasz fog magára zudulni látni. A hatalmak kötelelései így lassanként az egész birodalomra fognak terjedni. És azon esetben, ha ellenszervezés folytan a porta háboruba vonatnák a hatalmak valamelyikével, nehogy valamennyien ellene legyenek, azon kellene kezdnie, hogy a most öltözött kövő programot valóisítsa, sőt tán meg is erősítse, mint ez a krími háboru kezdetén történt. Törökország akkor kénytelen volt mindenekelőtt lord Redcliffe-nek, azután meg valamennyi nagyhatalomnak sokkal nagyobb engedményeket tenni, mint amelyeket Mensikoff her-

czeztől megtagadott. Csakhogy most meg épen a birodalom fönlállásáról van szó.

Ha vizsgáljuk a hatalmak által formulázott javaslatok részleteit, ezen következményekre jutunk: Szerbia részére: Külsőleg ugyanazon helyzetben marad, nem nyer semmit, de tízenöt millió arany tízta veszteséget szenved. A portának érdekében áll a harci kedv föléledése és a vizsály minden örügyének elejét venni. A folyton surlódás és civakodásnak is a Drinárdn, melylyet az 1833. és 1839-iki határiszerk ismertek el a fejedelemség határául, véget kellene vetni. Ez az, miöb a Ríszties által vezetett haladópárt, Törökország megtagadására az idudokat folyászt meríti. Zvornik his falu kérdésének szabályozását szándékosan kerülve, úgy adta azt elő, mint a határiszerk és a drinárdi szerződés megszegését. E eselszővények megszüntethetnének egy végleges szabályozás által, mely így a porta közvetlen érdekeinek szolgálna, miáltal egyidejűleg a garantöröz kormányok javaslatának igazat adna.

Ami Montenegrót illeti: Azon kerületek, melyeknek a fejedelemségbe való átkelvezését a nagyhatalmak kívánják, Törökország részére semmi politikai, pénzügyi és kormányzati becesel sem bírnak. A portának évente néhány százezer piasterre kerülnek s csak folytonos surlódásokra szolgáltatók okot. Ha az ottman kormány nem egyez bele e kerületek átkelvezésébe, akkor ezekre vonatkozólag teljesítenie kell az Andrássyféle jegyzék elfogadása által a hatalmakkal szemben vállalt s annak egy íráde által szentesítésére folytan törvényre vált kötelezettségeket. A porta kötelezete magát a fölkelés alatt feludult falvakat és templomokat saját költéségen felépíteni s eleinte a lakosság eltarítását is gondoskodni. Ez három, egész négy millió líverny kiadást okozand, a nélkül, hogy belőle a tőrök kormányának bármily tnyleges haszna is lenne. A lakosságnak az nem lesz elég az előbbi állapotba való visszatérésre. A surlódások és külbeavatkozások okai megmaradnak, és a nemzetközi életleléptézési-ellenörzés mindaddig új nehézségeket fog a porta és a hatalmak közt támasztani, míg minden rendben nem lesz. A Montenegróba való átkelvezést, mely mindezen kellemtelenségeket elhárítja, még a fejedelemség és az átkelvezendő kerületek lakosainak szókisai, erkölcsi és hazaelési módja is igazolni látszik; mely utóbbiak egybíránt Miklós fejedelem uralmat ismerik el s Cettinjiöbél jüvő felszóra hallgatnak. A portára néve tehát előnyösebb lenne e kerületek magatartásáért Montenegró tenni felelőssé, mint hogy maga feleljen értek.

És ha ezen országrészek néve ki lehetne eszközlöni Miklós fejedelemtől a porta szuzarietésának elismérését, és oly roppant siker lenne, minőt a porta előbbi háborúinak egyike sem mutatott, itt föl, ami a későbbi erököt föntudással siet, ezek sem hadászati fontossággal nem bírnak, sem gyakorlati előnyt nem nyújtanak. Jelentékelen ör-ségök békében csak surlódásokat okoz, háboruban pedig a katonai mozolulatok akadályozza.

Igy kellett nagy ember és pénzáludozatok árán, a hadműveletek általános folyamatainak hátrányára Nikicsent állandón elemézni. Hadászati tekintetben egy oly órd megtartása, mely magát nem képes védeni, s hogy megtartható legyen, idozsaköntint és veszélyes expediciókat kíván, egyáltalában nincs igazolva. Ezekülvül szándékoztak a hatalmak Montenegrókat, természetü kivételre s szeledebb erkölcsök fejlesztes és az ipari foglalkozások előmozdítása végett egy tengeri kikötőt átengedni. Miután e javaslat mellöztelet, annak szük-ségességét ismerték el, hogy az Európában minden folyóra néve, melyek más államoknak levezető utakul szolgálnak, érvényes elvekhez képest, a Bojánán a szabad hajozás biztosításának. Ezen elmélet alkalmazása ellen nem Törökországnak kellett volna kifogást emelni.

A bolgár ügyre vonatkozólag: Az európai közvélemény kivételos kormányzatot kíván mindazon országok részére, melyek az utolsó események alatt szenvedtek. Egy nagy tartományi alkotása új nehézségeket okozna. Ezt tehát a decentralizációnak legkisebb kormányzati egységére — a kantonra alapított rendszerrel helyettesítték. Ha e szabad elvek az egész országban és minden népesség részére érvényesülnek, akkor a muzulmánok a keresztényekkel egyenlő hasznót huznak belőle, s azon szándakotokban és eszákában, hol abszolut többségben vannak, biztos lesznek abban, hogy kétségtelen fölőlyt fognak gyakorolni. A való legelső halála, e rendszer szerint többé nem kényzüllevén a helyi igazgatás részleteire való fölőlygésben szüférgöcsölődni, többet nyer tekintélyben és megszervezet terjedhet ki.

Ez ökből történt, hogy két nagy minta-vilajet alkotásába egyeztek meg, melyekben az új kormányzással kísérlet téssek, s melyekről aztán a birodalom más részeire is kiterjeszthették. Használó kísérlet tésztett 1864. évben Midhat pasa által a Duma-vilajetben, melynek minisztervezete később misútt is behozották. Ez államfő csak önmagához lenne követezettek, ha ugyanazon utat választaná a hatalmak követeléseinek kielégítésére s Rumélia éjszaki részén két minta-vilajetet szervezne. Ez egybíránt gyakorlati előnyöket nyujtana a portának. Így a vegyes bíróságokat fölszólító rendszer, összhangzásban Európával, helyettesíthető lenne egy az, egész birodalom részére föl-állított, nemzetiségi és valláskülönbség nélkül való, egyöntetű, a közigazgatási reform alapjául elfogadott elvnek megfelelő bírósági szervezet által. E tekintetben elkerültették még a legártalmasabb politikai czélzásók is; az „autonomia” szó nem használtatott és a „Bulgária” név a tartományok felsorolásánál, melyekben az új szervezet minden faheli lakosoknak egyenlő jogokat nyujt, kihagyatott. Csupán a szultántól függébből az egész birodalom részére egy alapörvényet készíteni s azt ennek minden részében érvényre emelni.

Némelyek az új tartományokba idegen — belga, hollandi vagy svájci — főkörmányzókat kívánának állítani. Ha ezen kombinatio a portának nem teszék, ezt mellözhetné, a menyinyben bészűllett bolgárokat hozna javaslatba. Bosznia és Herzegovinára vonatkozólag: E kérdés szabályozása, mint ahogy nagy részben az eset, a porta által az Andrássyféle jegyzék folytan elfogadott javaslatok gyakorlati kifejlesztésére van alapítva, melyek szintén a deczember 12-iki íráde által erősítették meg, mely a hatalmakkal közöltetett, irányukban kötelezettséget

